

Татјана Г. Лепојевић Грујић¹

Универзитет у Нишу

Филозофски факултет

Департман за немачки језик и књижевност

<https://orcid.org/0009-0002-4678-2119>

АНАЛИЗА ГРЕШАКА У СЛАГАЊУ РОДА ИМЕНИЦА ПРИ ПРЕВОЂЕЊУ СА СРПСКОГ НА НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Овај рад се бави анализом грешака које настају при превођењу реченица са српског на немачки језик, с посебним фокусом на превод рода именица и њихово грама-тичко слагање са другим врстама речи унутар именичке синтагме. С обзиром на то да се граматичка категорија рода српских и немачких именица често разликује, њихова пра-вилна употреба захтева пажљиво усклађивање рода именица са придевима, релативним заменицама, и различитим детерминативима. Истраживање представљено у раду анали-зира грешке које настају када студенти Филозофског факултета у Нишу преводе реченица са српског на немачки језик, а тичу се искључиво слагања рода именица. У истраживању је учествовало 57 студената Филозофског факултета. За потребе истраживања осмишљен је упитник који обухвата 9 српских реченица у којима је фокус на конгруенцији рода 15 именица и неколико питања о самим испитаницима. Резултати показују да су грешке у превођењу најчешће настале услед генералног недостатка знања морфосинтаксе не-мачког језика, али и услед поистовећивања граматичког рода и конгруентних својстава српских и немачких именица. Ове грешке укључују: неадекватно слагање рода именице са придевима у атрибутској функцији, релативним заменицама и/или детерминативима; избор потпуно погрешне именице као преводног еквивалента; неправилну употребу рода код немачких именица – хомонима, чије значење зависи од рода. Ова анализа има за циљ да укаже на проблеме у процесу учења и превођења, као и да понуди препоруке за побољ-шање наставних метода које би смањиле појаву оваквих грешака.

Кључне речи: немачки језик, српски језик, граматичка категорија рода именица, слагање рода именица, анализа грешака, контрастивна лингвистика, грешке, интерференција

1. Увод

Именице као део српског и немачког језичког система користе се за озна-чавање елемената изван језичке стварности. Оне припадају лексичкој категорији и чине највећу групу речи у оба језика. Међутим, постоје разлике између одређених српских и немачких именица када је реч о граматичкој категорији рода и о слага-њу рода именица са другим врстама речи (придевима, релативним заменицама и различитим детерминативима тј. чланским речима). Конгруенција рода именица и других врста речи мора да постоји како би се добиле граматички тачне рече-нице. Не придржавајући се разлика које постоје између немачке и српске категорије

¹ tatjana.lepojevic.grujic@filfak.ni.ac.rs

рода неких именица, ученици страног језика имају тенденцију да примењују иста правила српског језика на немачки језик, чиме стварају граматички нетачне реченице. Они морају бити добро упознати са правилима која управљају формирањем реченица у том језику, као и са правилима свог матерњег језика, како би избегли интерференцију једног језика на други.

Под граматичком категоријом рода именица (нем. *das Genus* или *das grammatische Geschlecht*) која се јавља у многим језицима, подразумева се подела именица према којој свака именица припада одређеном роду. Према Пиперу и Клајну (2013) граматичка категорија именичког рода је селективна категорија, што значи да се именице не мењају по родовима, као рецимо придеви, већ свака именица припада неком роду као одређеној именичкој класи. Слично српским ауторима, Енгел (1988) описује род као својство именица које је нераскидиво повезано са другим граматичким категоријама, попут падежа, броја и деклинације. Истиче да род често нема логичке или природне разлоге, већ је одређен језичком употребом. Затим, Корбет (2000) дели родне системе на семантичке системе, где је потребна само семантичка информација, тј. где значење именице одређује њен род, и на формалне системе, где се морфолошке и/или фонолошке информације допуњују семантичком информацијом. То значи да формални системи никада не могу бити искључиво засновани на формалним критеријумима, већ увек постоји интеракција између семантичких и формалних критеријума.

Када је реч о роду именица у немачком, Срдић (2013) наводи да се род често тешко препознаје само на основу морфологије или семантике, осим у специфичним случајевима. Она у својој књизи наводи детаљну листу рода именица на основу форме и значења². Треба споменути да у немачком језику постоје и именице са променљивим родом (нем. *Nomina mit schwankendem Genus*). Код одређених именица нема промене у значењу (*der/das Bonbon*), док друга група именица, тзв. хомоними, мења значење са променом рода, на пример, *der Band* (том књиге), *das Band* (трака), *die Band* (бенд). Затим, поименичени придеви такође указују на специфичности рода, на пример, *der Angestellte* (мушки облик), *die Angestellte* (женски облик), али и *das Kleine* (средњи род, само онда када је род небитан).

С друге стране, у српском језику постоје и двородне именице као што су *судија*, *ијјаница*, *свађалица*, *аксиома* и које могу бити мушког или женског рода, зависно од контекста. Оне које означавају живе ентитете имају род који зависи од пола субјекта, нпр. *Он је свађалица* или *Она је свађалица* (PIPER, KLAJN 2013: 56). У тим случајевима, граматичка конгруенција одражава стварни род субјекта, тако да именице имају природни род. Међутим, двородне именице које се завршавају на *-ица*, а односе се на живо захтевају да атрибут буде у женском роду, нпр. *Он је ђознаџица свађалица*, а не **Он је ђознаџица свађалица*.

1.1. Слагање рода именица са осталим врстама речи

Бригите Шварце (2008: 32) дефинише конгруенцију као „eine bestimmte Art von Übereinstimmung zweier sprachlicher Zeichen in einer grammatischen Kategorie“. Конгруенција у граматичком роду подразумева да одређене врсте речи морају одражавати род именице. Она истиче да је конгруенција кључна за идентифика-

² Детаљну листу видети код Срдић (2013: 123–127).

цију класе којој именица припада. Леман (1993: 725) идентификује конгруенцију у немачком језику између рода именице и детерминатива (чланова, заменица), атрибута (придева, бројева), присвојних атрибута (у генитиву) и релативних заменица. Даље, Урсула Хоберг (2004: 78) наводи да је у немачком језику конгруенција присутна и у анафорским референцама (нпр. *der Vater-er*). Међутим, код одређених именица, нпр. код деминутива који су увек средњег рода често се у свакодневном говору јавља семантичка конгруенција, а не синтаксичка, па се често за *das Mädchen* (девојчица) користи лична заменица *sie* уместо *es* (ŠAFROT 2004: 348).

Када је реч о српском језику, Станојчић и Поповић (1989: 293) сматрају да „Конгруенција представља морфосинтаксичку везу између конгруентне речи или синтагме и именичког конституента који условљава (контролише) избор конкретне вредности конгруентних категорија. Функција конгруенције је да обележи приписивање садржаја конгруентне речи или синтагме одговарајућем именичком појму“. Дакле, конгруенција се односи на слагање променљивих речи са именицом у роду, броју и падежу. Ово укључује придеве, заменице, бројеве и глаголе. Ипак, разликује се граматичка конгруенција, заснована на облику, од семантичке, засноване на значењу (нпр. *Судија је сѝрої* уместо *Судија је сѝроїа* за мушког референта).

1.2. Сличности и разлике у слагању рода именице

Што се тиче сличности између српског и немачког, примећујемо да у оба језика имамо три рода (мушки, женски, средњи) и то да је именица контролор конгруенције, то јест, различити детерминативи (показни, присвојни, односно-упитни и неодређени), придеви у атрибутској функцији и релативне заменице морају да се слажу са родом именице. Илустроваћемо сличности неким примерима, *Dieser Student/Diese Studentin/Dieses Kind spricht mit meiner Schwester/mit meinem Bruder / Овај сѝуденѝ/Ова сѝуденѝкиња/Ово деѝе ѝрича са мојом сесѝром/мојим браѝом*. Слична је и конгруенција у прономиналним анафорама (*Der Junge/Die Frau/Das Kind ist klug. Er/Sie/Es kommt aus Serbien. / Младић/Жена/Деѝе је ѝамеѝан/ѝамеѝина/ѝамеѝино*³. *Он/Она/Оно долази из Србије*).

Међутим, разлике су значајније, јер управо оне доводе до интерференције током превођења. Род многих именица у овом језичком пару се разликује, и он се у немачком језику обележава одређеним чланом који у српском не постоји. Врло проблематичне су и именице код којих се јавља одступање у погледу граматичког рода и природног пола, а то је случај у немачком језику код деминутива који су увек средњег рода (*das Mädchen*) иако је у питању женско биће, док је у српском језику присутно слагање по природном роду⁴. Затим, у множини, род је у немачком неутралан, док је у српском увек присутан, (*meine Freunde*–моји ѝријаѝѝи, *meine Freundinnen*–моје ѝријаѝѝице). У српском језику, конгруенција се јавља и ван именичке синтагме, укључујући предикат и предикативе (*Колеѝа је врегдан*, али *Колеѝиница је врегна*), док у немачком то није случај (*Der Kollege/ Die Kollegin ist fleißig*).

Уколико се током превођења примене правила конгруенције рода матер-

3 Разлика се јавља у слагању предикатива са родом именице у српском, у следећем пасусу је то детаљније обрађено.

4 Постоји и одређени број именица у српском језику које су средњег рода иако се односе на људе (*деѝе, момче, девојче*).

њег језика, могу настати грешке попут **Die Stuhl ist bequeme* уместо *Der Stuhl ist bequem*, јер је именица *сџолица* женског рода у српском језику и притом се јавља и слагање са предикативом, у овом случају придевом *удобан* (*bequem*). Ове разлике захтевају систематичан приступ у настави, стога студенти морају од самог почетка бити свесни разлика које се јављају када је реч о роду именица у овом језичком пару. Овај теоријски оквир представља основ за анализу грешака које настају услед разлика у категорији рода између српског и немачког језика.

2. Теоријско утемељење и претходна истраживања

Поред наведених разматрања разлика у примени правила конгруенције у српском и немачком језику, а с обзиром на то да се у овом раду на корпусу састављеном од студентских превода реченица са српског на немачки језик примењује анализа грешака, као подобласт контрастивне лингвистике, при учењу страног (у нашем случају немачког) језика, теоријски оквир ћемо најпре проширити разматрањем познате *Хипотезе контрастивне лингвистике* (енг. *contrastive hypothesis*, нем. *Kontrastiv-Hypothese*), која се управо бави контрастирањем и феноменом интерференције, као и грешкама у процесу учења страног језика. Затим ћемо се осврнути на претходна истраживања која се баве овим феноменом, анализираним у различитим језичким комбинацијама са немачким језиком, а чији резултати могу имати позитивне импликације на смањење грешака у настави немачког као страног језика.

2.1. Хипотеза контраста

Роберт Ладо је у свом делу *Linguistics Across Cultures* поставио теоријске темеље познате као хипотеза контрастивне анализе – претпоставка да се учење страног језика може побољшати упоређивањем матерњег језика ученика са језиком који треба научити. Он сматра да ће ученику елементи у циљном језику који су слични његовом матерњем језику ученика бити лакше, а елементи који су различити теже савладани (LADO 1957). Ди Пјетро (1971) такође наводи да, ако су два језика слична, тада ученик доживљава олакшање или позитиван трансфер; с друге стране, ако су језичке структуре потпуно различите или чак супротне, јавља се интерференција или негативни трансфер. Он објашњава концепт језичког трансфера који дефинише као процес тумачења граматике једног језика терминима другог, а грешке које произилазе из овог процеса назива интерференцијом. Према хипотези контрастивне анализе, интерференција матерњег језика је главни узрок настанка грешака ученика. Међутим, поред грешака насталих интерференцијом које Кордер (1971) назива и интерлингвалним, постоје и интралингвалне грешке које произилазе из самог процеса усвајања језика, независно од матерњег језика. Оне се често јављају због претеране генерализације правила (енг. *overgeneralization*, нем. *Übergeneralisierung*) или недовољног разумевања граматичких структура циљног језика.

Хипотеза контрастивне анализе постоји у два облика: снажној и слабој верзији. Снажна верзија се ослања на претпостављену моћ контрастивне анализе да предвиди потешкоће ученика, тако да се наставни материјали могу планирати како би се те потешкоће превазишле. Ладо је дубоко веровао у предиктивну моћ контрастивне анализе и њену корисност у процесу учења и поучавања страних је-

зика. С друге стране, слаба верзија тврди да постоји неусклађеност између основа теоријског оквира и главних циљева које је овај приступ поставио, јер осим упоређивања преводних еквивалената, много тога није упоредиво у смислу ефикасних резултата. Дакле, иако је контрастивна анализа била веома утицајна, временом је постала предмет критике. У том погледу, Дурбада (2011: 73) наводи да нису све грешке настале „као последица међујезичких интерференција“, као и да „не праве сви ученици с истим матерњим језиком исте грешке у истом страном језику који уче“.

2.2. Преглед претходних истраживања у области анализе грешака

Анализа грешака у процесу учења страног језика једна је од важних подбласти контрастивне лингвистике која пружа драгоцене увиде за унапређење наставе и разумевање узрока грешака. Џулаикахова и др. (2023) су анализирали писане радове 20 студената чији је матерњи језик индонезијски, а који су полагали тест знања из немачког језика нивоа B1. Уочено је 11 категорија грешака, а међу њима и грешке у конгруенцији рода именица са детерминативима и атрибутима, које су сврстане под *Kompetenzfehler*, а указују на недовољно овладавање одређеним језичким структурама. Према Кордеру (1967), ова врста грешака (енг. *errors*) настаје услед непознавања граматичких правила, због чега ученик није у могућности да их самостално исправи. Супротно томе, термин *Performanzfehler*⁵ (енг. *mistakes*) односи се на грешке узроковане факторима као што су когнитивно оптерећење, непажња или умор. За разлику од прве категорије, ученик може самостално да исправи ове грешке, ако му се на њих укаже.

Анализом грешака у тестовима на немачком језику код средњошколаца у Хрватској бави се Ружа Матић (2015). На основу добијених резултата, утврдила је да се 71% уочених грешака односи на граматику, а међу њих убраја и грешке у употреби члана (које поистовећује са родом именице) и у неправилној придевској деклинацији. Иако је ауторка детаљније анализирала грешке у глаголској синтагми него у именичкој, закључила је да су граматичке грешке настале, јер ученици нису у довољној мери савладали граматику немачког језика, док су лексичко-семантичке грешке настале услед интерференције матерњег или другог страног језика, у овом случају енглеског.

Александра Ђаковић (2020) у свом истраживању проучава језичку интерференцију немачког језика и њен утицај на српски језик као први језик код младих миграната који су одрасли и школовали се у Аустрији. Анализом грешака у писаним текстовима у оквиру наставе *Босанској/Хрватској/Српској (БХС) као другој живој страни језика*⁶, утврђене су грешке у интерференцији настале под утицајем немачког, како у граматичким, тако и у лексичким материјалима језика. Примери интерференције уочени су и у именичкој синтагми, где су ученици у српској реченици користили *дејтерминатив* који није употребан, као у примеру: *Имамо *једну професорицу* (нем. *Wir haben eine Lehrerin*), али и у придевској деклинацији, ... *где могу *лоши ствари да се дешавају* (нем. ... *wo viele schlechte Dinge passieren können*) (2020: 65-

5 Карин Клепин (1998) користи термине *Kompetenzfehler* и *Performanzfehler* (који одговарају енглеским терминима *errors* и *mistakes*).

6 Предмети под називом *die erste lebende Fremdsprache* (први живи страни језик) и *die zweite lebende Fremdsprache* (други живи страни језик) уче се у аустријским школама.

66). Наиме, иако је реч о билингвалној деци, ово истраживање указује на то да је немачки доминантан језик у односу на српски, што је и очекивано с обзиром на то да се школовање ових ученика одвија на немачком језику, али и на то, да грешке у употреби чланова и конгруенцији, настале услед интерференције, постоје на овом језичком пару у смеру немачки – српски.

Ерчоклуова и Кочак (2022) анализирали су дескриптивно-квантитативном методом писане грешке 70 студената чији је матерњи језик турски, а чије знање немачког језика одговара А2.2 нивоу. Идентификовано је укупно 218 грешака, од којих су најчешће биле грешке у избору падежа и у синтакси, док су грешке у конгруенцији биле најређе. Ови аутори сматрају да је главни узрок грешака утицај матерњег језика или другог страног језика, као и у недостатку наставних материјала који би систематично обрадили ову тему. Слично овим ауторима, Груберова и др. (2020) су у анализи писаних текстова 45-оро испитаника чији матерњи језици припадају словенској групи језика, поред грешака на лексичком и семантичком нивоу, уочили и грешке у морфосинтакси, попут грешака у конгруенцији рода именица и употреби члана, а као главни разлог истакли интерференцију матерњег језика насталу услед како различитих, тако и сличних структура у језицима и недовољан контакт са немачким језиком. Сличне грешке присутне су и у истраживању Млакар Грачнерове (2018) која наводи да од укупног броја анализираних грешака (1553), њих 659 (42%) настаје услед грешака у морфосинтакси, а притом се конгруенција рода именице и употреба члана у оквиру именичке синтагме чини нарочито проблематичном, јер категорија члана не постоји у словеначком језику, а род именица се често разликује у анализираном језичком пару (словеначки и немачки).

Горе наведена истраживања показују сличност у анализи утицаја различитих језика у односу на немачки. Конкретно, показало се да граматички род немачких именица често доводи до грешака у конгруенцији у оквиру именичке синтагме, при чему се ове грешке могу приписати утицају (различитог) рода именица у матерњем језику говорника. Поред тога, категорија члана, која није присутна у словенским језицима (в. Грубер и др, Млакар Грачнер), представља додатну потешкоћу за ученике немачког као страног језика, што се огледа у високој фреквенцији грешака управо у изостављању члана у текстовима на немачком језику.

2.3. Импликације истраживања за наставу немачког језика

Емпиријски резултати горе наведених истраживања откривају, дакле, узроке настанка грешака, а са друге стране указују на теоријске и практичне могућности за спречавање или смањење грешака у настави немачког као страног језика. Полазећи од узрока настанка грешака, горе поменути аутори препоручују примену комуникативних активности и аутентичних текстова како би се број грешака смањιο. Посебно истичу да је битно прилагодити наставне методе разликама између језичких система матерњег језика и немачког. Дакле, наведена истраживања указују да грешке у учењу страног језика нису искључиво негативан аспект, већ важан део процеса усвајања. Оне пружају наставницима увид у типичне проблеме и смернице за креирање наставних материјала. Управо и Ладо (1957) сматра да резултати добијени упоређивањем било која два језика имају велику вредност за наставнике страног језика, јер могу припремити одговарајуће наставне материјале, тестове и

експерименте у учењу језика, и на тај начин могу се предвидети и описати обрасци који ће изазвати тешкоће, упоређујући систематски језик и културу коју треба научити са матерњим језиком и културом ученика. Увођење честих вежби различитих структура, попут попуњавања празнина (нем. *Lückentext*), вишеструког избора (нем. *Multiple-Choice-Aufgaben*) или спајања реченица (нем. *Verbinden von Sätzen*) (MLAKAR GRAČNER 2018: 234), употреба аутентичних текстова и комуникативних активности могу помоћи у смањењу грешака. Анализа грешака такође доприноси бољем разумевању интерференције између језика и омогућава прилагођавање наставе потребама ученика. На пример, Хелбих и Буша (2022) сматрају да се грешке настале услед погрешног рода именице и/или у употреби чланова могу смањити управо путем метода контрастивне анализе, тј. упоређивањем немачког система чланова са матерњим језиком ученика; затим, свесним учењем рода именица (обележавањем рода именица одређеним бојама, на пример, *der* – плаво, *die* – црвено, *das* – зелено)⁷ и на крају следи учење рода именица увек заједно са члановима (*der Stuhl, die Wohnung, das Mädchen*).⁸ Овај рад има за циљ да додатно осветли значај анализе грешака и пружи основу за унапређење наставних пракси у учењу немачког језика као страног (на терцијарном нивоу).

3. Методологија истраживања

Истраживање је контрастивно и микролингвистичко, са циљем да се истражи примена граматичких знања студената у погледу конгруенције током превођења. На основу истраживања Ерчоклуове и Кочака (2022), као и Ђаковићеве (2020) наша полазна хипотеза је да ће главни узрок грешака у слагању рода именица и њихових пратећих речи при превођењу са српског на немачки бити интерференција матерњег српског језика, до које, према Груберовој и др. (2020), могу довести не само разлике већ и сличности између језика. С друге стране, према Хипотези контрастивне анализе и на основу истраживања Млакар Грачнерове (2018), очекује се да ће се највише морфосинтаксичких грешака испољавати у областима граматичких категорија које не постоје или су значајно различите у језичком систему студената. Према томе, категорија члана која не постоји у српском и категорија рода која је код одређених именица различита биће још један од разлога погрешне конгруенције. У складу са истраживањем Матићеве (2015) и Џулаикахове и др. (2023), те грешке биће сврстане у категорију *Kompetenzfehler*, јер су настале услед генералног незнања граматике немачког језика.

Узорак истраживања чини 57 испитаника који су, у оквиру упитника, преводили 9 српских реченица на немачки језик. У свакој од реченица налазе се именице чији се род разликује између два језика, на пример, *стајан* (именица мушког рода у српском) и *die Wohnung* (именица женског рода у немачком), или именице које су хомоними, те у зависности од рода мењају своје значење (*die/das/der Band*) или поименичени придеви у немачком језику (*der/die Angestellte*) или двородне именице у српском (*џај/џа сугија*). Укупан број анализираних конгруенција именица је 15, а добијени резултати треба да нам укажу и на то у којој мери студенти

⁷ У уџбеницима за учење немачког као страног језика (*Menschen, Sicher, Schritte, Tangram* итд.) доступним у нашој земљи родови су обележени наведеним бојама.

⁸ Управо то предлаже и Срдић (2013: 127).

који уче немачки језик праве грешке и колики је утицај матерњег језика када је реч о превођењу слагања рода именица. Добијени преводи анализирани су квалитативно-дескриптивном методом како би се грешке класификовале и утврдио узрок њиховог настанка.

Истраживање је спроведено истовремено међу студентима Филозофског факултета који уче немачки на матичном и нематичном департману. Одазвало се 57 студената, а узорак би био мало већи (очекивано око 80), да су сви били присутни односно прихватили позив за учешће. Испитаници су одабрани због тога што је аутор у наставној пракси са студентима уочио да приликом превођења или писања састава постоји проблем у конгруенцији рода именица, те је желео да истражи узроке и унапреди своју праксу. Студенти су на располагању имали 20 минута, а реченице су преводили самостално без помоћи речника. Поред превода, они су одговарали и на питања о дужини учења немачког језика, похађању приватних часова, коришћењу језика ван наставе и о боравку у некој од земаља у којој је немачки службени језик. На основу одговора студената на та питања, дошло се до следећих сазнања: на основу година учења језика, ниво знања студената варира од А1 до Ц1/Ц2 нивоа према Заједничком европском референтном оквиру за језике. Иако би ниво знања студената требало да буде у складу са годином студија – на пример, Б1 за прву, Б2 за другу, Ц1 за трећу и Ц2 за четврту годину – у пракси ове очекиване вредности не одговарају увек стварним језичким компетенцијама студената. Затим, приватне часове немачког похађало је 77% студената прве године, у трајању од три месеца до 8 година, док највише студената треће године (88%) активно користи немачки језик на друштвеним мрежама, попут Дискорда (*Discord*). Студенти су углавном туристички боравили у некој од земаља немачког говорног подручја, док се један испитаник, који је 19 година живео у Швајцарској, сматра матерњим говорником.

4. Резултати истраживања и анализа грешака

У овом делу рада представљене су детаљне анализе превода двеју реченица за чије именице је добијен највећи, али и најмањи проценат тачно преведених конгруенција, затим врсте грешака и узроке настанка истих у преводу, њихово груписање према узроку (са посебним фокусом на тачну и погрешну конгруенцију), а потом се укратко осврћемо на све грешке које су се јављале током превођења, како би на основу анализе типова и узрока свих грешака утврдили тачност полазне хипотезе.

Именица за чију конгруенцију је добијено највише тачних превода је *Buch*, а реченица у упитнику коју је требало превести гласи: Моја омиљена књига је „*Стијейски вук*“ и *rago je читам*, а одговарајући превод на немачки језик би био: *Mein Lieblingsbuch ist „Der Steppenwolf“ und ich lese es gerne*. Именица *Lieblingsbuch* је средњег рода у немачком, док је српски преводни еквивалент женског рода, те је слагање присвојног детерминатива (*моја, mein*) и личне заменице у акузативу у немачком језику са родом именице у средњем роду *es*, док је у српском језику присутно слагање у женском роду *је*. Међутим, услед интерференције рода ове именице у српском језику, јавиле су се у одређеним преводима само грешке у конгруенцији са личном заменицом, док је облик присвојног детерминатива исправан, па ти

преводи гласе: *Mein Lieblingsbuch ist „Der Steppenwolf“ und ich lese *sie gerne*⁹. Но, у наредном примеру **Meine Lieblingsbuch ist „Der Steppenwolf“ und ich lese *sie gerne*, је интерференција српског језика у коме је именица *књиџа* женског рода очигледна.

С друге стране, за конгруенцију рода именице *Mädchen* добијен је најмањи број тачних превода, а реченица у упитнику гласи: *Уџознали смо љре два дана симџа-џичну девојчицу и љоклонили јој чоколаду*, а могући превод на немачки језик је: *Wir haben vor zwei Tagen ein sympathisches Mädchen kennengelernt und ihm eine Schokolade geschenkt*. Фокус је дакле на именици *Mädchen* која је у немачком средњег рода, тако да захтева слагање за личном заменицом у дативу једине у средњем роду *ihm*, док је у српском језику именица *девојчица* женског рода и сходно томе захтева слагање са личном заменицом у женском роду *њој*. Међутим, у анализираном узорку доби-ли смо и следеће погрешне преводе. Најпре, у преводу *Wir haben vor zwei Tagen ein sympathisches Mädchen kennengelernt und *ihr eine Schokolade geschenkt*, примећујемо да је направљена грешка у слагању рода именице и личне заменице, тј. испитаници су применили логичку конгруенцију, а не граматичку. Дакле, они су препознали род именице у немачком језику, међутим направили су грешку у слагању заменице са родом именице на коју се она односи (дакле, у прономиналној референци). Даље, у преводима *Wir haben vor zwei Tagen *eine sympathische Mädchen kennengelernt und *ihr *ein Schokolade geschenkt*, је поред грешке у роду именице *Mädchen*, направљена и грешка у вези са родом именице *Schokolade* што се није очекивало с обзиром да је именица *чоколада* женског рода у оба језика. У наредном примеру су током превођења у потпуности примењена правила конгруенције српског језика и услед интерференције матерњег језика добијена је потпуно нетачна немачка конструкција: *Wir haben vor zwei Tagen *eine sympathische Mädchen kennengelernt und *ihr *Schokolade geschenkt*. Затим, у одређеним примерима је уместо именице *Mädchen* искоришћен као преводни еквивалент именица *Frau*, те, иако је конгруенција рода именице и осталих речи тачна, овај превод се због неадекватно употребљеног преводног еквивалента не може сматрати тачним, јер је настала семантичка грешка: *Wir haben vor zwei Tagen eine sympathische Frau kennengelernt und ihr eine Schokolade geschenkt*. На крају, у следећим преводима евидентан је недостатак знања морфосинтаксе немачког језика у виду недостатка неодређеног члана, као и грешака у мешовитој придевској деклинацији: *Wir haben vor zwei Tagen *sympathisches Mädchen/ *eine sympathisches Mädchen/ *ein sympathische Mädchen kennengelernt und ihr *Schokolade geschenkt*.

Анализом свих превода студената у којима је фокус на конгруенцији рода 15 именица са осталим врстама речи у оквиру именичких синтагми закључили смо да је у 50.6% превода конгруенција рода именица тачна. Наиме, студенти су препознали род именице на немачком језику, и исправно применили правила конгруенције са различитим детерминативима (присвојним: *seine Wohnung, mein Lieblingsbuch* и показним: *jener große See, diese vierköpfige Band, diesen Stuhl*), личним заменицама у функцији директног (*es (mein Lieblingsbuch)*) и индиректног објекта (*ihm (ein sympathisches Mädchen)*), препознали су поименичени придев (*die nette Bankangestellte*) и хомоним (*die Band*) у немачком и двородној именицу

9 Астерикс (*) означава погрешне немачке конструкције.

(*судуја*) у српском, а притом су показали и да владају правилима немачке морфосинтаксе, која се у овом истраживању огледа у виду придевске деклинације (*ein sympathisches Mädchen, jener große See, die nette Bankangestellte, eine bekannte Richterin, diese vierköpfige Band*) и правилном употребом одређеног и неодређеног члана (в. горе). С друге стране, у 31.4% превода је род именице нетачан, па сам тим и конгруенција са осталим речима, док је 17.9% именица остало непреведено.

Табела 1. Процентуални приказ тачно и нетачно преведених конгруенција

Тачан превод	50.6%
Нетачан превод	31.4%
Непреведене именице	17.9%

У оквиру нетачно преведених реченица, издвојили смо следеће три подгрупе. Наиме, подгрупу у коју спадају именице преведене погрешно услед интерференције матерњег језика; затим, подгрупа именица на чији је погрешан превод утицало недовољно познавање морфосинтаксе немачког језика и на крају, подгрупа са тачном конгруенцијом, али грешком у семантици. Стога је на основу узрока настанка грешака уочено 31.2% нетачних конгруенција рода именица насталих као последица интерференције рода српских именица. Овакве грешке су према Кордеру (1971) интерлингвалне природе јер је утицај матерњег језик преовладао при превођењу на страни језик, тј. студенти су примењивали правила слагања рода српске именице и притом добили нетачне реченице на немачком језику. Следеће грешке су евидентирани: *Wir haben vor zwei Tagen *eine sympathische Mädchen kennengelernt und *ihr *Schokolade geschenkt; Du hättest *diese Stuhl nicht kaufen sollen, weil *sie sehr unbequem ist; *Sein Wohnung, *der in *der Stadtzentrum liegt, ist sehr geräumig; *Jenes große See, *das wir *letzte Jahr besucht haben, ist sehr schön und sauber; Sie ist *ein bekannter Richter aus *unserer Land; *Dieser vierköpfige Band spielt wirklich gut; *Meine Lieblingsbuch ist „Der Steppenwolf“ und ich lese *sie gerne; *Die Bonbon ist *ein Süßigkeit, *den alle Kinder mögen.*

Међутим, у више од 50% преведених именица, тачније у 55.3% превода настале су грешке интралингвалне природе, тј. услед недовољног познавања морфосинтаксе немачког језика. Дакле, студенти су у одређеним реченицама погрешили не само род именице, већ и направили грешку у придевској деклинацији (**eine sympathisches Mädchen/ein sympathische Mädchen; *der/dieser großer See.; *ein bekannte Richterin; *dieses vierköpfiges Band*) или су погрешили у падежу (...**der Stuhl/dieser Stuhl nicht kaufen sollen, *der/dieser große See, der wir letztes Jahr beuscht haben*), или су у потпуности изоставили одређени или неодређени члан (**nette Bankangestellte, Sie ist *bekannte Richterin..., ... und ihr *Schokolade geschenkt; *Bonbon ist Süßigkeit*) или су погрешили у облику личне заменице која је у функцији прономиналне анафоре (*Du hättest diesen Stuhl nicht kaufen sollen, weil *sie/es/- sehr unbequem ist*), или нису препознали облик поимениченог придева (*Die nette *Bankangestellterin...*). На тај начин студенти су добили реченице које су у потпуности погрешне у немачком језику, а које нису настале само услед непознавања рода именице. Грешке ван именичке синтагме нису анализиране.

Последњу целину чине преводи именица у којима је конгруенција тачна,

али се дати превод не може сматрати тачним, јер не одговара семантици реченице у српском језику. Уочено је 13.3% таквих превода. Наиме, студенти су уместо именице *Mädchen*, искористили именицу *Frau*, те иако је конгруенција у потпуности тачна, тј. иако су применили одговарајуће слагање именице у женском роду, реченица се не може сматрати тачном. То је био случај и код следећих именица, уместо *seine Wohnung* именица је преведена као *sein Apartment*, *der/das Bonbon – die Süßigkeit; eine bekannte Anwältin – eine bekannte Richterin; jener große See – dieser/der große See* или *jenes große Meer; diese vierköpfige Band – diese vierköpfige Musikgruppe; die nette Bankangestellte – die nette Frau*.

Табела 2. Проценџуални приказ узрока грешака у преводима

Интерференција српског језика (погрешна конгруенција)	31.2%
Грешке у морфосинтакси немачког језика (погрешна конгруенција)	55.3%
Семантичке грешке (тачна конгруенција)	13.3%

На основу добијених резултата, највише тачних превода добијено је у конгруенцији рода следећих именица: *Schokolade*, *Buch*, *Wohnung*, *Zentrum*, *Bank*, *Jahr*, *Land*, *Süßigkeit*, *Bankangestellte* и *Richterin*¹⁰. Разлог томе је што се првих осам именица уводе на почетним нивоима учења немачког језика и чешће су у употреби. Што се тиче именице *Bankangestellte* род именице је исти и у српском језику, те из тог разлога није забележен ниједан пример интерференције матерњег језика. Међутим, ова именица је циљано дата како би се проверила способност студената да примене тачну немачку структуру, када је у питању конгруенција рода поименичених придева са осталим врстама речима, те су и грешке у вези са овом именицом управо и настале услед недовољног познавања овог сегмента граматике немачког језика (*die nette Bankangestellte*, **nette Bankangestellte*). Исти случај је и код именице *Richterin* чији српски преводни еквивалент је двородна именица која може бити и мушког и женског рода у зависности од пола особе на коју се односи. Иако су евидентирани и грешке услед утицаја рода ове именице у српском (*ein bekannter Richter*), већина грешака је морфосинтаксичке природе (**bekannte Richterin*, *ein bekannte Richterin*). Уколико анализирамо именицу *Schokolade* опет примећујемо грешке у морфосинтакси у виду неправилне употребе неодређеног члана (**Schokolade/einen Schokolade/ein Schokolade*). Грешке настале у вези са именицама *Buch* и *Jahr* су искључиво интерлингвалне природе, тј. настале услед утицаја рода именица *књига* и *година* у српском језику. Код именице *Wohnung* је број грешака насталих услед интерференције (*sein Wohnung*, *der...*) исти као и број погрешно примењених правила морфосинтаксе (*seiner Wohnung*, *der/die...*). Наиме, ову студенти не само да су погрешили у облику присвојног детерминатива, већ и у облику релативне заменице. У преводима именице *Zentrum* и *Bank* уочене су искључиво грешке у морфосинтакси (*in der Stadtzentrum/ in *Stadtzentrum; in *Bank/ im Bank*). Дакле, примећујемо погрешну употребу одређеног члана што упућује и на грешку у падежу. Код именице *Land* је интерференција доминантнија, јер је већина грешака настала услед

¹⁰ Видети Листе речи Гете Института за сертификате: Goethe-Zertifikat_A1_Fit1_Wortliste.pdf, Goethe-Zertifikat_A2_Wortliste.pdf, Goethe-Zertifikat_B1_Wortliste.pdf

рода именица *гржава* (*aus *unserer Land*), док су код именице *Süßigkeit* преовладале морфосинтаксичке грешке (в. горе). Дакле, иако су и у овим преводима забележене претежно грешке мофосинтаксичке природе, већина студената влада и способна је да примени различита конгруентна својства рода ових именица у немачком и српском језику.

С друге стране, најмањи број тачних превода добијен је за именице *Mädchen* и *See*. Анализом грешака у конгруенцији рода именице *Mädchen* уочене су најпре грешке у интерференцији (*eine sympathische Mädchen*), а потом и у морфосинтакси (**ein sympathische Mädchen*, **sympathisches Mädchen*, **eine sympathisches Mädchen*). Ове грешке у морфосинтакси указују на непознавање правила мешовите придевске деклинације. Међутим, код именице *See* доминирају грешке које су у овом истраживању сврстане у подгрупу „семантичке грешке” јер су студенти уместо показног детерминатива *jener*, користили *dieser/der*, те се из тог разлога превод не може сматрати исправним. Анализиране грешке у морфосинтакси су настале услед недостатка знања о роду именице која је хомоним у немачком језику, али и примени нетачне слабе придевске деклинације, као и у облику погрешне релативне заменице (**diese großer See*, *der/die/das..*; **jenes großes See*, *das/der/die...*; **der großen See*, *den...*). У овој реченици су придеви *леј* (*schön*) и *чист* (*sauber*) употребљени у предикативној функцији, што значи да се у српском језику јавља слагање са родом именице, док у немачком таква врста слагања не постоји. Међутим, ниједна грешка није уочена у овој врсти конгруенције.

Код именица *Stuhl*, *Band* и *Bonbon* преовладавају грешке морфосинтаксичке природе (**dieser Stuhl nicht kaufen sollen*, *weil *es..*; **diese/dieser vierköpfiges Band..*; **Bonbon ist...*). Уколико сагледамо само те три именица, код именице *Band* је забележено највише примера интерференције у односу на друге две именице (**dieser vierköpfige Band...*).

5. Дискусија

На основу добијених резултата видимо да су анализиране грешке настале најчешће услед генералног непознавања морфосинтаксе немачког језика, а не интерференције, те из тог разлога наша полазна хипотеза да је главни узрок грешака у слагању рода именица и њихових пратећих речи при превођењу са српског на немачки интерференција матерњег језика није потврђена. Дакле, грешке настале услед интерференције заступљене су у истраживању у мањој мери него грешке услед непознавања морфосинтаксе. За разлику од истраживања Ерчоклуове и Кочака (2022) и Ђаковићеве (2020) у којима је интерференција матерњег (турског) и другог, доминантнијег језика (немачког) идентификована као примарни узрок грешака, у нашем истраживању то није потврђено. Међутим, тврдња да ће највећи број грешака у морфосинтакси настати услед граматичких категорија које не постоје (категиорија члана) или су значајно различите у језичком систему студената (категиорија рода, придевска деклинација) потврђена је овим истраживањем. Дакле, добијени резултати потврђују закључак Млакар Грачнерове (2018), која истиче да су граматичке категорије које не постоје у матерњем (словеначком) језику (попут категорије члана) или које се значајно разликују у циљном језику (као што су категорија рода и придевске деклинације) бити очекивани узрок настанка већег броја

грешака.

Студенти су показали да при превођењу показују недовољно познавање правила морфосинтаксе, које се огледа у правилној употреби чланова (чија категорија не постоји у српском) и у примени правила придевских деклинација која су прилично комплекснија у немачком. Према томе, резултати нашег истраживања су у складу и са истраживањима Џулаикахове и др. (2023) и Матићеве (2015) које су закључиле да су граматичке грешке, а самим тим и грешке у конгруенцији рода именица резултат недовољног знања правила немачке граматике, те су из тог разлога сврстане у категорију *Kompetenzfehler*. Даље, истраживање Груберове и др. (2020), које је показало да не само разлике, већ и сличности између језичких система могу довести до грешака, потврђено је и у нашем раду. Наиме, нашем анализом је утврђено да су студенти правили грешке у конгруенцији чак и код именица чији је род исти у оба језика (*die Schokolade* – чоколада, *die Bankangestellte* – службеница у банци, *die Bank* – банка), што опет упућује на опште непознавања правила немачке морфосинтаксе. Став да нису све грешке резултат интерференције матерњег језика (Дурбаба 2011: 73) потврђен је и у нашем истраживању, јер је управо већи проценат насталих грешака услед непознавања граматичких правила немачког језика.

С обзиром да је истраживање спроведено међу студентима све четири године студија, очекивало се да ће студенти виших година правити мање грешака у конгруенцији при превођењу услед дужег учења односно изложености немачком језику од студената нижих година. Међутим, резултати нашег истраживања то не показују. Наиме, сличне грешке у конгруенцији, као и другим морфосинтаксичким аспектима језика, у приближно сличном облику јављају се код студената свих година.

6. Закључак

Превођење конгруенције рода именица са осталим речима унутар именичке синтагме представља значајан изазов за студенте, јер разлике у граматичком роду одређених српских и немачких именица често доводе до грешака у примени. Стога је од суштинског значаја спровести детаљну анализу ових грешака и развити делотворне методе за њихову превенцију и корекцију у настави немачког језика.

С обзиром на то да је наше истраживање показало да на настанак студентских грешака у преводу конгруенције именица у већој мери утиче њихово недовољно познавање правила морфосинтаксе немачког језика, а у мањој мери интерференција матерњег језика, предлог за будуће истраживање на већем броју испитаника који уче немачки као страни језик на терцијарном нивоу може бити анализа грешака насталих и услед других фактора (индивидуалних, као што су дужина учења и изложеност језику, али и других попут познавања и примене стратегија учења, примене онлајн алата у учењу), те доћи до података о томе који све фактори имају пресудни утицај на настанак грешака у конгруенцији при превођењу, како би се извукли закључци и предлози за смањење грешака не само у настави већ и у самосталном учењу.

Спроведено истраживање указује на потребу за континуираним радом на уочавању и исправљању грешака током читавог периода студирања. Усвајање рода именица и правилне конгруенције у немачком језику захтева систематичан и ин-

теракиван приступ. Студентима би требало указивати на узроке грешака, посебно на интерференцију српског језика и морфосинтаксичке неправилности, како би постали свесни ових појава и развили стратегије за њихово превазилажење. Ко-ришћење стратегија памћења, као што су учење именица уз члан, визуелне асо-цијације и груписање рода именица према суфиксу, олакшава ученицима да пра-вилно запамте род именица. Циљане граматичке вежбе које предлаже Грачнерова (2018: 234) (нем. *Lückentext, Einsetzübungen, Multiple-Choice-Aufgaben, Verbinden von Sätzen*), игре, дигитални алати и контекстуално учење додатно доприносе развоју правилне употребе придева у различитим граматичким структурама. Поред тога, од прве године студија неопходно је понудити задатке који превентивно делују на смањење грешака у конгруенцији. Ови задаци могу обухватати:

1. граматичке вежбе усмерене на правилну употребу рода именица и конгру-енције,
2. сврставање именица у одговарајуће категорије према суфиксу,
3. циљане преводилачке вежбе које омогућавају упоређивање структура не-мачког и српског језика,
4. анализу реченица са типичним грешкама и њихову корекцију,
5. интеграцију онлајн алата (*Anki*¹¹, *Duolingo*¹², *Memris*¹³, *DeutschAkademie*¹⁴ итд) и дигиталних квизова (*German Quiz*¹⁵, *Lingvist*¹⁶ итд) за аутоматско препознавање и исправљање грешака.

Ови задаци и дигитални алати могу бити саставни део наставе немачког језика (нпр. на вежбама превођења и писања) у оквиру предмета *Савремени не-мачки језик* и других обавезних и изборних германистичких предмета током више семестара чиме би се систематски радило на редукцији интерференције и морфо-синтаксичких грешака. Континуирано јачање граматичких знања и вокабулара и подизање нивоа језичких вештина су основа за контрастирање и рад на тексту, што подразумева анализу и поређење морфосинтаксичких структура у српском и немачком језику, анализу грешака и кориговање, чиме студенти уче избегавање грешака.

11 Бесплатан програм за учење путем флеш картица, који омогућава корисницима да креирају сопствене картице за учење речи и граматике. (<https://www.ankipro.net>)

12 Платформа за учење језика која користи игрице и кратке лекције за усвајање нових речи и граматике. (<https://www.duolingo.com>)

13 Алат за учење путем картица, који комбинује видео лекције и меморијске технике за брже усвајање речи. (<https://www.memrise.com>)

14 Бесплатна платформа која нуди граматичке лекције и вежбе за све нивое. (<https://www.deutsch-akademie.de/online-deutschkurs>)

15 Ова апликација нуди кратке квизове који покривају различите аспекте немачког језика, као што су правопис, граматика и вокабулар. (Доступан на: <https://play.google.com/store/apps>)

16 Ова апликација помаже да се усаврши вокабулар и граматика путем кратких квизова који се прилагођавају нивоу знања ученика. (<https://lingvist.com>)

Цитирана литература

- DI PJETRO 1971: Di Pietro, Robert. *Language Structure in Contrast*. Rowley, Massachusetts: Newbury House.
- DURBABA 2011: Durbaba, Olivera. *Teorija i praksa učenja i nastave stranih jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike.str. 72-73. [orig.] Дурбаба, Оливера. *Теорија учења и пракса учења и наставе страних језика*. Београд: Завод за уџбенике. стр. 72-73.
- DŽULAIKAH I DR. 2023: Julaikah, Dwi, Kurniawati, Wisma, Pujosusanto, Ari, Saksono, Lutfi, Yadi, Putri, Yandhini, Chika. *The Analysis of German Language Students' Error: A Case Study of the Results of the Schreiben German Proficiency Test (UKBJ) at UNESA*. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEw-jRx5XRreOLAxUEh_0HHWYDI-0QFnoECBMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.atlantis-press.com%2Farticle%2F125995501.pdf&usg=AOvVaw0MNY1akuEbEBhsYOSWdjhj&opi=89978449> 25.02.2025.
- ĐAKOVIĆ 2020: Đaković, Aleksandra: *Sprachinterferenz im Deutschen und Serbischen im Bezug auf Bosnisch/Kroatisch/Serbisch als zweite lebende Fremdsprache in österreichischen Schulen*. <<https://phaidra.univie.ac.at/detail/o:1363134>> 11.03.2025.
- ENGEL 1988: Engel, Ulrich. *Deutsche Grammatik*. Heidelberg: Julius Groos Verlag.
- ERČOKLU, KOČAK 2022: Erçoklu, Çinla, Koçak, Muhammet. *Fehleranalyse in der Praxis. Eine Analyse der Schreibfehler von DaF-Studentinnen und Studenten*. <https://www.researchgate.net/publication/361647500_Fehleranalyse_in_der_Praxis_Eine_Analyse_der_Schreibfehler_von_DaF-_Studentinnen_und_Studenten> 12.01.2025.
- GRUBER I DR. 2020: Gruber, Melanie, Peiker, Silvia, Nwoha, Chiagozie, Benedicta. *Häufige Fehlerquellen Slawischsprachiger: Schreiben in der Arbeitssprache Deutsch mit slawischer Erstsprache*. <https://journals.univie.ac.at/index.php/zisch/article/view/6446/6283?utm_source=chatgpt.com> 21.02.2025.
- HELBIH, BUŠA 2022: Helbig, Gerhard, Joachim, Buscha. *Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.
- HOBERG 2004: Hoberg, Ursula. *Grammatik des Deutschen im europäischen Vergleich: Das Genus des Substantivs*. Mannheim: Amades.
- KLEPIN 1998: Kleppin, Karin. *Fehler und Fehlerkorrektur*. Berlin: Langenscheidt
- KORBET 2000: Corbett, Greville. *Number*. Cambridge: University Press.
- KORDER 1967: Corder, Stephen, Pit. *The Significance of Learners' Errors*. In: *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching (IRAL)*, 5(4), str. 161–170.
- KORDER 1971: Corder, Stephen, Pit. *Idiosyncratic Dialects and Error Analysis*. In: *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, vol. 9, no. 2, str. 147–160.
- LADO 1957: Lado, Robert. *Linguistics Across Cultures*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- LEMAN 1993: Lehmann, Christian. *Kongruenz*. In: Jacobs, J., Arnim, S., et al. (Hrsg.): *Syntax. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. 1. Halbband, Band 9.1. Berlin, New York. str. 722–729.
- MATIĆ 2015: Matić, Ruža. *Analiza grešaka u testovima hrvatskih učenika njemačkog kao stranog jezika u srednjoj školi/Fehleranalyse von Tests kroatischer DaF-Lerner in der Mittelschule*. <<https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos:156/datastream/PDF/view>> 10.03.2025.
- MLAKAR GRAČNER 2018: Mlakar Gračner, Doris. *Fehler beim schriftlichen Produzieren von Tex-*

- ten im DaF-Studium. Eine empirische Untersuchung am Beispiel slowenischer Germanistikstudierender.<<https://journals.uni-lj.si/Vestnik/article/view/8292/8413>> 21.02.2025.
- PIPER, KLAJN 2013: Piper, Predrag, Klajn, Ivan. *Normativna gramatika srpskog jezika*. Novi Sad: Matica srpska. str. 53–91, 266–267. [orig.] Пипер, Предраг, Клајн, Иван. *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска. стр. 53–91, 266–276.
- SRDIĆ 2013: Srdić, Smilja. *Morphologie der deutschen Sprache: 2.korrigierte, leicht veränderte Auflage*. Beograd: Jasen. str. 120–152.
- STANOJČIĆ, POPOVIĆ 1989: Stanojčić, Živojin, Popović Ljubiša. *Gramatika srpskog jezika: Udžbenik za I, II, III, IV razred srednje škole*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavnica sredstva. [orig.] Станојчић, Живојин, Поповић, Љубиша. *Граматика српског језика: Уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- ŠAFROT 2004: Schaforth, Elmar. *Genuskongruenz im Deutschen, Französischen und Italienischen*.<https://www.academia.edu/16361503/Genuskongruenz_im_Deutschen_Französischen_und_Italienischen> 12.01.2025.
- ŠVARCE 2008: Schwarze, Brigitte. *Genus im Sprachvergleich. Klassifikation und Kongruenz im Spanischen, Französischen und Deutschen*. Tübingen: Narr.
- Tatjana G. Lepojević Grujić

FEHLERANALYSE BEI DER ÜBEREINSTIMMUNG DES GESCHLECHTS VON SUBSTANTIVEN BEI DER ÜBERSETZUNG AUS DEM SERBISCHEN INS DEUTSCHE

Zusammenfassung

Diese Arbeit beschäftigt sich mit Fehlern, die bei der Übersetzung von Sätzen aus dem Serbischen ins Deutsche auftreten. Sie konzentriert sich insbesondere auf die Übersetzung von Substantiven und deren Übereinstimmung mit anderen Wortarten innerhalb der Substantivphrase. Da sich Substantive im Serbischen und im Deutschen manchmal in der grammatischen Kategorie des Geschlechts unterscheiden, benötigen sie eine spezifische Kongruenz mit Adjektiven, Determinativen und anderen Wörtern. Die in dieser Arbeit vorgestellte Untersuchung befasst sich mit den Fehlern, die von Studierenden der Philosophischen Fakultät in Niš bei der Übersetzung von Sätzen aus dem Serbischen ins Deutsche gemacht werden. An der Studie nahmen insgesamt 57 Studierende der Philosophischen Fakultät teil. Der für diese Untersuchung entworfene Fragebogen enthält 9 Sätze, in denen der Schwerpunkt auf der Übereinstimmung des Geschlechts von 15 Substantiven liegt, sowie mehrere Fragen zu den Befragten selbst. Die Ergebnisse zeigen, dass die häufigsten Übersetzungsfehler auf generellen Mangel an morphosyntaktischem Wissen der deutschen Sprache, aber auch auf die Gleichsetzung des grammatischen Geschlechts und der kongruenten Eigenschaften serbischer und deutscher Substantive zurückzuführen sind. Diese Fehler umfassen: eine falsche Kongruenz des Substantivgenus mit Adjektiven in attributiver Funktion, Relativpronomen und/oder Determinativen; die Wahl eines völlig falschen Substantivs als Übersetzungsäquivalent; eine fehlerhafte Verwendung des Genus bei deutschen Homonymen, deren Bedeutung vom Genus abhängt. Diese Analyse zielt darauf ab, Probleme im Lern- und Übersetzungsprozess aufzuzeigen und Empfehlungen zur Verbesserung der Lehrmethoden zu geben, um das Auftreten solcher Fehler zu minimieren.

Schlüsselwörter: Deutsch, Serbisch, grammatikalische Geschlechtskategorie, Übereinstimmung des Geschlechts, Übersetzungsfehler, kontrastive Linguistik, Fehler, Interferenz